

Кротова О.Ю.

вчитель англійської мови

Енергодарська гімназія №7

Енергодарської міської ради

Василівського району Запорізької області

ОНЛАЙН-КУРСИ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У статті розглядаються переваги та недоліки неформального навчання засобами онлайн-курсів. Вказані особливості такого навчання та акцентовано увагу на тому, що онлайн-курси можуть бути доступні та надають можливість спілкування і обміну ідеями зі слухачами з різних країн. Це розширює культурну свідомість кожної особистості.

Ключові слова: онлайн-курси, неформальна освіта, навчання, онлайн-платформа, навчання упродовж життя.

Krotova O. Online courses in informal education. The article examines the advantages and disadvantages of informal learning through online courses. The features of such training are indicated and attention is focused on the fact that online courses can be accessible and provide an opportunity to communicate and exchange ideas with students from different countries. It expands the cultural awareness of each individual.

Key words: online courses, non-formal education, training, online platform, lifelong learning.

Актуальність дослідження. Навчання дорослих людей – це процес навчання та розвитку, спрямований на здобуття нових знань та навичок після закінчення школи чи вищого навчального закладу. Останнім часом все більшою популярністю користуються онлайн-курси для отримання освіти дорослих та здобуття неформальної освіти у умовах воєнного стану в Україні.

Сьогодні дослідження питання щодо неформального навчання засобами онлайн-курсів є актуальним, оскільки до цієї проблеми звертаються не лише вітчизняні дослідники, а й закордонні науковці. Здебільшого вони тлумачать це питання з позиції важливості

саморозвитку та навчання упродовж життя. Серед великої кількості наукових праць з питань неформальної освіти засобами онлайн-курсів слід виокремити дослідження О. Адаменка, О. Глазунової та І. Бацуровської, В. Кухаренка, О. Воронкіна. Науковці акцентують увагу на особливостях масових онлайн-платформах Coursera, Udacity, edX, наголошуючи на їх перевагах та можливостях використання. Так, наприклад, Бацуровська І.В. наголошує на тому, що оновлення підходів до навчання відбувається за рахунок впровадження та використання ІКТ під час навчання [1, с. 31].

Панченко Л.Ф. у наукових дослідження з приводу масових відкритих онлайн-курсів пропонує вважати проходження курсів альтернативною формою підвищення кваліфікації [4, с. 19]. Науковець Шаров С.В. наголошує на тому, що «впровадження компетентнісного підходу в освітню діяльність є цілком закономірним кроком на шляху становлення інформаційного суспільства та піднесення статусу України серед інших держав, оскільки модернізаційні процеси, пов'язані із впровадженням та використанням компетентнісного підходу, наразі відбуваються в усіх розвинутих країнах» [5, с. 195].

Метою статті є огляд переваг та недоліків навчання засобами онлайн-курсів та можливість здобуття неформальної освіти упродовж життя.

Виклад основного матеріалу. Онлайн-курси – це спеціалізовані програми навчання, що виконуються повністю або частково через Інтернет. Вони зазвичай пропонуються на платформах для дистанційного навчання, де слухачі отримують доступ до відеолекцій, навчальних матеріалів, завдань та інших ресурсів.

Деякі популярні онлайн-платформи, які можна використовувати мають певні особливості, що зводяться до англomовного інтерфейсу, наявності відеоматеріалів, можливості проходження тестів тощо. На сьогодні є багато онлайн-платформ, які можна брати до уваги через їх доступність у неформальному навчанні. Зокрема це:

1. Coursera – надає доступ до курсів від університетів та організацій з усього світу.
2. edX – подібно до Coursera, ця платформа пропонує безкоштовний доступ до курсів великих університетів.

3. UdeMy – забезпечує широкий вибір платних курсів до різних тем, викладених викладачами з усього світу.

4. Khan Academy – безкоштовна платформа, яка надає відеоуроки та вправи з різних предметів для учнів усіх рівнів.

5. Codecademy – для слухачів, які хочуть навчитися програмуванню, ця платформа пропонує курси з різних мов програмування.

6. Duolingo – це безкоштовна платформа для навчання мов, включаючи англійську, іспанську, французьку та багато інших.

7. Memrise – допомагає у засвоєнні слів та фраз в іноземних мовах за допомогою мнемонічних трюків.

8. Quizlet – це інструмент для створення та вивчення навчальних карток та навчальних потоків.

9. TED-Ed – відеоуроки на різні теми, розроблені експертами та викладачами у співпраці з TED.

Українські здобувачі освіти додатково можуть використовувати україномовні онлайн-платформи для навчання, що суттєво розширює межі для неформальної освіти:

1. Prometheus – це навчальна платформа, яка дозволяє працювати з відкритими онлайн-курсами з різних предметів та дисциплін. Вона містить велику кількість високоякісних відеолекцій, тестів та інших матеріалів.

2. Edu.ua – це платформа, яка надає доступ до онлайн-навчання на базі найкращих університетів України. Тут можна знайти курси з різних наукових напрямків.

3. Online.ua – це платформа, розроблена спільно Українським союзом молоді та організацією «Підтримай!». Тут слухачі можуть потрапити на онлайн-курси, лекції, вебінари та тренінги з різних галузей знань.

4. Дистанційне навчання МОН – Міністерство освіти та науки України розробило дистанційну платформу, де слухачі можуть знайти матеріали, відеолекції, завдання та інші ресурси з різних предметів і рівнів навчання.

Онлайн-курси можуть мати значення для сучасного слухача з кількох причин: оновлення знань, розширення компетенцій, гнучкість навчання, спільнота викладачів, підвищення кваліфікації тощо. Дорослі

можуть навчатися в зручний для них час, використовуючи вільний час між роботою, домашніми обов'язками та іншими зобов'язаннями. Вибір онлайн курсів для освіти дорослих є дуже широким. Люди можуть вибрати курси з різних галузей, які найбільше відповідають їхнім інтересам та кар'єрним цілям [2, с. 63].

Дорослі люди можуть самостійно регулювати своє навчання, просуваючись у власному темпі та повторюючи матеріал стільки разів, скільки це необхідно для осмислення. Онлайн курси часто коштують менше, ніж традиційне освітнє заклад. Крім того, знижки та фінансова допомога можуть бути доступними. Онлайн курси можуть бути доступними для людей з будь-якого місця, де є Інтернет. Це дає можливість навчатися з будинку, роботи або навіть під час подорожей. Однак, важливо зазначити, що успішне навчання на онлайн курсах вимагає дисципліни та самодисципліни, оскільки немає фізичного присутності викладача та заздалегідь визначеного розкладу. Також потрібен стабільний доступ до Інтернету та комп'ютера чи іншого пристрою для навчання [6, с. 137].

У сучасному світі, освіта дорослих через онлайн курси є зручним та ефективним способом здобуття нових знань та навичок для розвитку кар'єри чи задоволення особистих інтересів. Використання онлайн-курсів може бути корисним у начальному процесі університету з кількох причин: розширення навчальних можливостей, гнучкість і самостійність, ефективність індивідуального навчання, спільнота інтерактивного навчання.

Онлайн-курси дозволяють слухачам вибрати з широкого спектру предметів, навчатися від визнаних експертів з усього світу та отримувати доступ до актуальної інформації. Онлайн-курси дозволяють навчатися за своїм власним графіком, використовуючи свій власний темп. Це особливо корисно для слухачів, які мають інші зобов'язання, наприклад, роботу або сім'ю. Онлайн-курси дозволяють працювати над матеріалами власним темпом, повторювати складні теми і брати додатковий час для розуміння матеріалу. Це допомагає покращити розуміння та поглибити знання.

Багато онлайн-курсів пропонують можливість обговорювати та спілкуватися з іншими слухачами на форумах або в онлайн-групах. Це створює взаємодію з однолітками та сприяє обміну ідеями та досвідом.

Онлайн-курси можуть бути дешевшими, ніж традиційні університетські курси. Крім того, слухачі можуть економити на транспорті та проживанні, навчаючись зручно вдома. Проте, варто пам'ятати, що онлайн-курси не можуть повністю замінити традиційне навчання в університеті. Вони можуть бути цінним доповненням до основного курсу, але не завжди забезпечують такий самий рівень міжособистісного спілкування та взаємодії з викладачами та однолітками [7, с. 295].

Онлайн-курси мають кілька переваг у початковому процесі: гнучкість, доступність, варіативність, інтерактивність, збереження ресурсів, самостійність, міжнародний аспект, актуальність. Вони дозволяють слухачам вибирати зручний час та місце для вивчення матеріалу. Вони можуть самостійно планувати свій розклад і не залежати від жорсткого графіку лекцій та занять. Онлайн-курси надають можливість отримати якісну освіту всім охочим, незалежно від їх місцезнаходження. Слухачі можуть навчатись без необхідності переїзду в інше місто або країну.

В онлайн-курсах можна знайти широкий вибір предметів та спеціалізацій, що дозволяє вибрати саме ті курси, які їх цікавлять та відповідають їхнім професійним цілям. Багато онлайн-курсів використовують інтерактивні методи навчання, такі як відеоуроки, тестування, форуми для дискусій та завдання, які роблять навчання цікавим та зміцнюють засвоєння матеріалу. Онлайн-курси не потребують фізичної інфраструктури, такої як аудиторії та лабораторії, тому вони можуть знизити витрати на освіту.

Онлайн-курси стимулюють до самостійного навчання і розвитку навичок самоорганізації. Вони надають можливість вивчати матеріал власним темпом та зосередитись на тих аспектах, які їх цікавлять найбільше. Онлайн-курси надають можливість спілкуватись із викладачами з різних країн, що дозволяє отримати різноманітність поглядів та досвіду. Онлайн-курси часто оновлюються та включають в актуальні теми та тренди відповідного поля знань, що дозволяє бути в курсі останніх досягнень у своїй галузі.

Але поряд із позитивною практикою застосування неформального навчання, на сьогодні можна виокремити недоліки онлайн-курсів у процесі використання їх здобувачами освіти:

– відсутність особистого контакту з викладачем і слухачем;

- виклик з мотивацією;
- відсутність структури;
- відсутність змоги відразу отримувати фідбек;
- відсутність доступу до лабораторних інструментів та технологій.

Під час онлайн-курсів слухачі можуть відчувати відсутність можливості обговорювати матеріал з викладачем та отримати негайну відповідь на свої запитання. Без живої інтеракції з викладачем та слухачами може бути важко зберігати мотивацію та відвідувати всі онлайн-заняття. Вони можуть почувати себе більш відірваними від навчального процесу.

Для деяких слухачів важко самостійно організувати свій час та створювати структуру навчання без регулярних занять в аудиторії. Вони можуть бути викладені новим технологіям навчання та витратити більше часу на організацію свого навчання. У порівнянні з традиційним навчанням, де слухачі можуть одразу порадитися з викладачем після заняття, при онлайн-навчанні слухачі можуть чекати відповіді на свої питання. Це може затримувати їх у навчальному процесі та зменшувати швидкість засвоєння матеріалу. Деякі спеціальності вимагають доступу до лабораторних приміщень та відповідного обладнання для практичного навчання. У онлайн-курсах слухачі можуть бути обмежені у можливості отримати необхідний практичний досвід.

На сьогодні нам відомі різноманітні причини того, чому саме здобувачі освіти долучаються до проходження онлайн-курсів, тим самим показуючи свою дотичність до неформальної освіти в цілому. Здебільшого це – гнучкий графік, доступ до різноманітної інформації, економія часу і грошей, самодисципліна і самоконтроль, можливість спробувати нове, навчання на відстані тощо. Онлайн-курси дозволяють навчатися у зручній для час і темп. Вони можуть вибрати, коли і де вони хочуть вчитися, що дуже корисно для тих, хто працює або має інші зобов'язання. Онлайн-курси дають можливість вивчати нові предмети і теми, які можуть бути недоступні в їх університеті. Вони мають доступ до різних матеріалів, ресурсів і викладачів з усього світу, що допомагає їм розширити свої знання і навички [3, с. 56].

Проходження онлайн-курсів може бути значно дешевше, ніж традиційна освіта. Слухачі можуть уникнути витрат на дорогу, проживання і традиційні підручники. Крім того, вони можуть зекономити

час, необхідний для дороги до університету або аудиторії, і витратити його на більш ефективне навчання. Онлайн-курси вимагають від слухачів більшої самодисципліни і самоконтролю. Вони повинні самостійно організувати свій час і ставити перед собою мети. Це сприяє розвитку цінних навичок самодисципліни і самостійності.

Онлайн-курси дають можливість випробувати нові предмети або професії, які вони можуть бути зацікавлені. Вони можуть розділити свій час і зусилля між декількома курсами і випробувати різні області знань, не зв'язуючись з однією конкретною спеціалізацією. Онлайн-курси дозволяють здобувати освіту навіть слухачам, які знаходяться на віддаленій території або не мають можливості фізично відвідати навчальний заклад. Вони можуть отримати освіту з будь-якого місця і залишатися зв'язаними з університетом чи коледжем. Загалом, онлайн-курси надають слухачам можливість здобути нові знання і навички, розвивати самодисципліну і самостійність, економлячи час і гроші. Вони відкривають двері до нових можливостей і розширюють горизонти навчання.

Мотивація слухачів гратиме вирішальну роль у їхньому успіху при проходженні онлайн-курсів. Ось кілька способів, які можуть мотивувати слухачів: чіткі цілі, задачі та досягнення, міжособистісні взаємини, гнучкість та доступність, отримання фідбеку, застосоване навчання, приклади успіхів тощо. Варто допомогти слухачам установити конкретні та досяжні цілі для курсів, такі як освоєння певного обсягу матеріалу, отримання сертифікату чи покращення рейтингу. Треба застосовувати систему винагород та визнання для слухачів, які досягають певних межових результатів або виконують додаткові завдання. Наприклад, можна видавати сертифікати досягнень чи проводити внутрішні змагання з винагородами. Бажано створювати можливості для взаємодії між слухачами шляхом використання форумів, онлайн-груп чи спільних проектів. Вони зможуть підтримувати та мотивувати один одного, обмінюючись досвідом та успіхами.

Треба постійно переконуватися в тому, що курси доступні слухачам у будь-який час та місце. Забезпечення можливостей дистанційного навчання за допомогою мобільних додатків або записів лекцій допоможе слухачам займатися навчанням в зручний для них час. Треба надавати слухачам постійний фідбек та оцінюйте їхні досягнення, щоб вони мали

змогу порівнювати свій прогрес та знати, як поліпшуватися. Необхідно спонукати слухачів до застосування отриманих знань у реальному житті, та надавати завдання та ситуації, які вимагають застосування набутих навичок. Слід ділитися прикладами успіхів історій слухачів, які завершили курси і досягли значних результатів. Це надихне і покаже іншим слухачам, що навчання на курсах може бути цікавим та корисним.

Онлайн-курси дозволяють викладачам оновлювати свої знання і вивчати нові методи навчання та нові теми, що стосуються їх предметної області. Це допомагає підтримувати актуальність курсів, які вони викладають, і забезпечувати якість освіти. Онлайн-курси можуть допомогти викладачам розширити свої компетенції в області використання цифрових технологій у навчанні. Викладачі можуть вивчати нові інструменти та практики, що полегшують навчальний процес, такі як використання електронних платформ, онлайн-видавничих систем, інтерактивних вправ тощо.

Онлайн-курси надають викладачам можливість навчатися у відповідності до свого власного графіка та темпу. Вони можуть вивчати матеріал у зручний для себе час, із забезпеченням надійного доступу до відеолекцій, читань та завдань. Це особливо корисно для викладачів, які працюють на повну ставку або мають інші зобов'язання, які обмежують їх час для навчання. Онлайн-курси можуть створювати спільноту викладачів, в якій вони можуть спілкуватися, ділитися досвідом та навчатися один від одного. Це дає можливість викладачам з різних університетів та країн об'єднатися, обговорювати важливі питання та співпрацювати над проектами.

Висновки. Онлайн-курси можуть слугувати засобом для підвищення кваліфікації викладача. Вони можуть отримати сертифікати або дипломи за успішне завершення курсу, які можуть збільшити їх професійну компетентність та можливості зайнятості. Онлайн-курси доповнюють традиційну форму навчання вищої школи, надаючи викладачам нові можливості для саморозвитку та підвищення якості освіти, яку вони надають.

Онлайн-курси дають можливість вчитися у власному темпі і з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету. Вони можуть розпланувати свій розклад і пройти курс в зручний для себе час. Онлайн-курси допомагають розвивати додаткові навички, які можуть бути корисними в майбутньому. Наприклад, курси з програмування, маркетингу, фінансів

або креативного мислення можуть допомогти слухачам підготуватися до кар'єри в конкретній галузі. Онлайн-курси можуть бути доступними для слухачів з усього світу, що створює можливість для спілкування і обміну ідеями зі слухачами з різних країн. Це дає можливість розширити свою культурну свідомість і побачити певні теми з різних перспектив.

Онлайн-курси можуть бути більш доступними фінансово і дозволяють слухачам заощадити час, який витрачається на дорогу до університету або коледжу. Вони дають слухачам можливість ознайомитися з новими технологіями, які активно використовуються в освіті. Це може включати в себе використання цифрових інструментів, онлайн-платформ для спілкування та співпраці, а також використання електронних ресурсів для навчання.

Література

1. Бацуровська І. В. Масові відкриті дистанційні курси: інноваційна тенденція в освіті. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 1. С. 31–34.
2. Бацуровська І. В., Джаландінова А. М. Історія розвитку масових відкритих онлайн курсів в освіті. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. 2015. Вип. 1. С. 63–66.
3. Кузьменко Г., Хорольський О. Масові відкриті онлайн-курси у контексті трансформації вищої освіти України. *Педагогічні науки*. 2015. № 63. С. 56–61.
4. Панченко Л. Ф. Масовий відкритий онлайн-курс як альтернативна форма підвищення кваліфікації викладача вищої школи. *Освіта та педагогічна наука*. 2013. № 1. С. 19–28.
5. Шаров С. В. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Педагогічні науки. 2018. № 4(63). С. 194–199.
6. Шарова Т. М., Шаров С. В. Масові відкриті онлайн курси як можливість підвищення конкурентоспроможності фахівця. *Молодий вчений*. 2018. Т. 9. № 61.1. С. 137–140.
7. Sharov S., Gladkykh H., Sharova T. Blended learning: modern educational trend in Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1(105). С. 295–305.